

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การประเมินผล
  - 1.1 ความหมายของการประเมินผล
  - 1.2 ทฤษฎีการประเมินผล
2. สุขภาวะ
3. การบริหารงานแบบบูรณาการ
  - 3.1 ความหมายการบริหารงานแบบบูรณาการ
  - 3.2 แนวคิดระบบการบริหารแบบบูรณาการ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินผล

ความหมายของการประเมินผล

ความหมายของการประเมินผล มีนักวิชาการให้ความหมายการประเมินผลไว้หลากหลาย ดังนี้

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2542 : 9) ได้กล่าวถึงการประเมินผลว่าหมายถึง กระบวนการที่มุ่งแสดงคำตอบที่ว่าโครงการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้แต่ต้นหรือไม่ระดับใด จัดเป็นการประเมินผลผลลัพธ์และผลกระทบ ส่วนการมุ่งตอบคำถามที่ว่า การดำเนินงานในโครงการเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่และมีอุปสรรคประการใด จัดเป็นการประเมินกระบวนการ

พิไลวรรณ อินทรักษา (2550 : 2) ให้คำนิยามการประเมินผลไว้ว่าเป็นกระบวนการศึกษาพิจารณาเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา ซึ่งเกิดจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการกำหนดคุณค่าหรือปริมาณของความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการประเมิน
2. การกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อตรวจสอบความสำเร็จ
3. รายงานและเสนอในการดำเนินงานต่อไป

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2547 : 224) ให้ความหมายของการประเมินผลการปฏิบัติงานว่าหมายถึงกิจกรรมทางด้านการบริหารงานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวิธีการที่หน่วยงานจัดขึ้นเพื่อวัดผลการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติทั้งด้านคุณลักษณะและผลงานที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

จากความหมายของนักวิชาการหลายท่านสามารถสรุปได้ว่าการประเมินผลการปฏิบัติงานหมายถึงกระบวนการของการบริหารงานบุคคลอย่างหนึ่งที่พยายามจะวัดคุณค่าหรือประเมินคุณค่าการปฏิบัติงานของบุคคลที่ปฏิบัติงานนั้นภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนดโดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานซึ่งอาจเป็นวัตถุประสงค์ของหน่วยงานแผนงานหรือเป้าหมายของงาน เพื่อให้ผลประ โยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม

ทฤษฎีการประเมินผล

สคริฟเวน (Scriven, (1981 : 33) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า ประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลและกำหนดเกณฑ์ประกอบในการประเมิน เป้าหมายสำคัญของการประเมินคือการตัดสินคุณค่าให้กิจกรรมใด ๆ ที่ต้องการจะประเมิน สคริฟเวนได้จำแนกประเภทและบทบาทของการประเมินออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) เป็นบทบาทของการประเมินงานกิจกรรม หรือ โครงการใด ๆ ที่บ่งชี้ถึงข้อดีและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงานนั้น ๆ ผลจากการประเมินดังกล่าวนี้สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนางานให้ดีขึ้น การประเมินประเภทนี้เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุง

2. ประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เป็นบทบาทของการประเมินเมื่อกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ สิ้นสุดลงเพื่อเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณค่าความสำเร็จของโครงการนั้น ๆ รวมทั้งนำเอาความสำเร็จหรือแนวทางที่ดีไปใช้กับงานหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในโอกาสต่อไป การประเมินแบบนี้เป็นการประเมินสรุปรวม นอกจากนี้สคริฟเวนยังได้เสนอสิ่งที่ต้องประเมินเป็นส่วนสำคัญอีก 2 ประการคือ

- 2.1 การประเมินเกณฑ์ภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของเครื่องมือใด ๆ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลรวมทั้งคุณภาพของคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ เช่น เป้าหมาย โครงสร้างวิธีการตลอดจนทัศนคติของบุคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินการ โครงการความเชื่อถือจากสาธารณะชน และข้อมูลอื่น ๆ ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับโครงการการประเมินกฎเกณฑ์ภายในจะไม่สนใจถึงผลผลิตหรือผลกระทบที่มีต่อผู้รับบริการของโครงการ

- 2.2 การประเมินความคุ้มค่า (Payoff Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนซึ่งเป็นผลที่มีต่อผู้รับบริการจากการดำเนินโครงการเช่นผลที่ได้จากคะแนนสอบหรือผลการปฏิบัติงานของ

ผู้รับบริการจากการดำเนินโครงการหรือผลกระทบต่อด้านสุขภาพอนามัยของผู้เข้ารับบริการ การประเมินความคุ้มค่าได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับผลของโครงการที่ให้แก่ผู้รับบริการจึงเป็นการตัดสินใจคุณค่าของโครงการโดยมองเกณฑ์ภายนอก

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2542 : 34) ได้เสนอรูปแบบการประเมินไว้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดปัญหาเป้าหมายประสงค์และวัตถุประสงค์ของนโยบาย แผนงาน โครงการ
2. การวางแผนการวิจัยประเมินผลและคัดเลือกรูปแบบการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและระหว่างและหรือหลังโครงการเสร็จ
4. การเปรียบเทียบผลและเสนอแนะ

ปาร์เกอร์ (Parker. 2003 : 34) ได้เสนอการประเมิน ในแง่ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวิเคราะห์โดยได้แบ่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. การปฏิบัติงาน (Job Performance)
2. การปฏิบัติงานกลุ่ม (Group Performance)
3. การพอใจของผู้เข้าร่วม (Participant's Satisfaction)
4. ความรู้ที่ผู้เข้าร่วม ได้รับ (Participant's Knowledge Gained)

โดยทั่วไปการประเมินผลมักจะมุ่งไว้ที่ 2 ประการหลัง คือ ความพอใจ และความรับรู้ของผู้รับการฝึกอบรมว่ามีผู้เข้าร่วมกี่คนที่ได้รับการฝึกอบรมแต่ละคนมีปฏิกิริยาอย่างไรต่อโครงการได้ความรู้มากน้อยแค่ไหนมากกว่าการประเมินความสามารถในการประยุกต์ความรู้หรือสิ่งที่ได้รับจากโครงการ

สตัฟเฟลบีม (Stufflebeam. 1977 : 34) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า การประเมินหมายถึง กระบวนการจำแนกลักษณะข้อมูลที่ต้องการศึกษาการให้ได้มาซึ่งข้อมูลและการเสนอข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการประเมินเพื่อตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ

จากความหมายดังกล่าว สตัฟเฟลบีม มีเจตนาเน้นความสำคัญของการประเมิน 2 ประการ ได้แก่

1. การทำให้เกิดความมั่นใจในคุณค่า
2. การตัดสินใจ หมายความว่า เมื่อผู้บริหารเผชิญหน้ากับปัญหาที่จะต้องตัดสินใจเลือกจากหลาย ๆ ทางเลือกจำเป็นต้องอาศัยการประเมินเข้ามาช่วยเพื่อให้สามารถเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดได้ด้วยความมั่นใจว่าไม่ผิดพลาดหรือผิดพลาดน้อยที่สุดแนวคิดของสตัฟเฟลบีม สรุปได้ดังนี้

2.1 การประเมินเป็นการกระทำเพื่อช่วยในการตัดสินใจ (Decision Making) ดังนั้นจึงควรเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจสั่งการ

2.2 การประเมินมีลักษณะเป็นวงจรเป็นกระบวนการต่อเนื่องดังนั้นจะต้องมีการดำเนินงานที่มีการวางแผน

2.3 การประเมินประกอบด้วยขั้นตอนพื้นฐาน 3 ขั้นตอนคือ

2.3.1 การกำหนดลักษณะของข้อมูลที่ต้องการศึกษา

2.3.2 การรวบรวมข้อมูล

2.3.3 การจัดการกระทำกับข้อมูล

2.4 ขั้นตอนการกำหนดลักษณะข้อมูลที่ต้องการศึกษา และการจัดการกระทำกับข้อมูลที่มีส่วนคาบเกี่ยวอยู่ ดังนั้น จึงต้องการการมีส่วนร่วมกันระหว่างผู้มีอำนาจในการตัดสินใจและผู้ประเมินส่วนการรวบรวมข้อมูลนั้นส่วนใหญ่จะเป็นภาระของผู้ประเมิน

รูปแบบของการประเมินผลโดย CIPP Model นั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสม ในการประเมินนั้นมุ่งประเมินจากสิ่งทีประเมิน 4 ประการด้วยกันคือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation)
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในการประยุกต์ใช้เพื่อการควบคุมการดำเนินการของโครงการ
4. การประเมินผลผลิต (Output Evaluation) เพื่อช่วยในการตัดสินใจและดูแลผลสำเร็จของโครงการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมิน โดยทั่ว ๆ ไปเป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจการประเมินสถานะแวดล้อมนั้นมีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมาจัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมินการบรรยายและการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมายทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัยและการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมสถานการณ์

4.1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอก ระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนาส่งเสริม โครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่

กำหนดอย่างกว้าง ๆ เช่น การสำรวจงานวิจัยและงานวรรณคดีที่เกี่ยวข้องการประเมินค่านิยมของชุมชน ข้อเสนอแนะแนวทางต่างๆ แนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นต้น การสำรวจปัญหาเหล่านี้ทำให้สามารถที่จะคาดคะเนเกี่ยวกับอนาคต ซึ่งจะมีประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป คำถามที่ใช้ในการประเมินสถานะแวดล้อมแบบสถานะแวดล้อม เช่น ถ้าต้องการให้กำลังแรงงานสอดคล้องกับความก้าวหน้าเทคโนโลยีแล้วควรที่จะพัฒนาบุคลากรอย่างไรจึงจะตอบสนองความต้องการนั้น

4.1.2 การประเมิน โดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติงานจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินนี้ทำให้ทราบว่า วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของวัตถุประสงค์

4.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยเห็นว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ ได้แก่

4.2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

4.2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

4.2.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินต่อไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือเงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น หรือปัจจัยนำเข้าเป็นการประเมินสภาพทางกายภาพของการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้ได้คำตอบที่ว่าโครงการหรือกิจกรรมการดำเนินการพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างไร มุ่งเน้นการพิจารณาว่าปริมาณหรือประเภทของกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้นเป็นไปตามแผนงานหรือตามตารางเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ มีการจัดสรรแหล่งวัสดุการใช้ อุปกรณ์และสิ่งงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมอย่างเพียงพอและเหมาะสมเพียงใดรวมทั้งความพร้อมของสถานที่จัดกิจกรรมมีความพึงพอใจหรือไม่ เป็นต้น

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น แสดงให้เห็นถึงความพยายามของโครงการว่ามีมากน้อยเพียงใด มีการใช้ทรัพยากรเหมาะสมหรือไม่เพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่าควรจะต้องตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตรากำลังเท่าใด วางแผนและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

4.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เมื่อแผนการดำเนินงานได้รับอนุมัติและลงมือดำเนินการแล้ว การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ได้

ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับขั้นตอนการประเมินกระบวนการ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

4.3.1 เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

4.3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจในการวางแผน

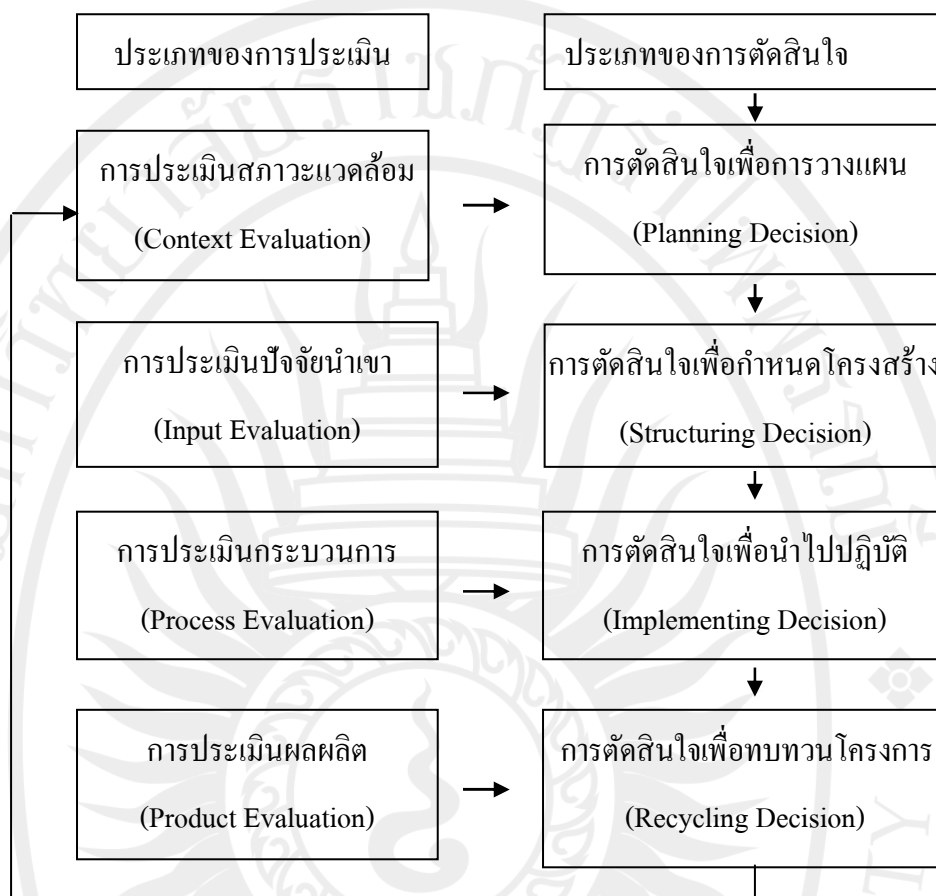
4.3.3 เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยเข้ามาใช้เหมาะสมมากน้อยเพียงใด เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่กิจกรรมที่จัดขึ้น ก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้นเพื่อมุ่งค้นหาสาเหตุ เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดผลของโครงการคือไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญต่อกิจกรรมที่ต้องการให้เกิดผล ตามเป้าหมายเท่านั้นแต่ยังต้องค้นหาผลกระทบหรือผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดหวังมาก่อนด้วย นอกจากนี้ยังต้องให้ความสนใจต่อการรับรู้ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิดกับการพัฒนาบุคลากรทั้งนี้ เพื่อพยายามให้เข้าถึงจุดเด่นและจุดด้อยของการดำเนินโครงการ เพื่อต้องการ ทราบว่าผลที่ได้จากโครงการนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไรมากกว่าที่จะทราบเพียงแต่ว่ามีผลอะไรเกิดขึ้น จากโครงการเท่านั้น การประเมินกระบวนการจะทำให้ได้ข้อมูลป้อนกลับมาพัฒนาโครงการและ ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนแผนงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์อันจะนำไปสู่การขยายผลจาก โครงการอีกระดับหนึ่ง

4.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลที่ได้รับ ทั้งหมดจากการดำเนินโครงการว่าได้ผลมากน้อยเพียงใดเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่โครงการ กำหนดไว้หรือไม่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุด โครงการเท่านั้นแต่ยังมีความจำเป็นที่ต้องประเมินระหว่างปฏิบัติตามโครงการด้วย การประเมินผล ผลิตจะดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการนั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์ กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไรเปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสมบูรณ์หรือ มาตรฐานสัมพันธ์ที่กำหนดไว้ก่อนและทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยจาก รายงานประเมินสภาวะแวดล้อมปัจจัยและกระบวนการร่วมด้วย

แนวความคิดและเป้าหมายของการประเมินที่สัตย์เฟลปิม ได้เสนอนั้นก็เพื่อประโยชน์ ต่อการตัดสินใจในการดำเนินโครงการแต่ละประเภทดังรูปแบบความสัมพันธ์ต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินตามโมเดล
ที่มา : Stufflebeam. 1977

สุขภาพ

สุขภาพ แต่เดิมเมื่อกล่าวถึงเรื่องของสุขภาพมักจะมีความเข้าใจว่าจะกล่าวถึงแต่ในส่วน
ของความบกพร่องทางด้านร่างกายเสียส่วนใหญ่ ในความเป็นจริงแล้วสุขภาพโดยรวมมีส่วนที่ทำให้
การทำงานของร่างกายบกพร่อง ซึ่งสภาวะร่างกายเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบสุขภาพเท่านั้น
ไม่ใช่ทั้งหมดที่วินิจฉัยหรือตัดสินใจลงไปในทันที มีนักวิชาการหลายท่านให้แนวคิดต่อสุขภาพ
โดยรวมดังนี้

องค์การอนามัยโลก (สุขภาพ. ออนไลน์. 2554) ได้นิยามไว้ว่า “สุขภาพ หมายถึงสภาวะ
ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา มิใช่เพียงการปราศจากโรคหรือความพิการเท่านั้น”
(ตามนิยาม “สุขภาพ” ขององค์การอนามัยโลก และ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550) หรือสุขภาพ
ที่สมบูรณ์ทุก ๆ ทางเชื่อมโยงกัน สะท้อนถึงความเป็นองค์รวมอย่างแท้จริงของสุขภาพที่เกี่ยวพัน

และเชื่อมโยงกันทั้ง 4 มิติ นำมาสู่วิสัยทัศน์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) คือ “คนไทยมีสุขภาวะยั่งยืน หมายถึงคนไทยมีสุขภาวะดีครบทั้งสี่ด้าน ได้แก่ กาย จิต สังคม และปัญญา อันได้แก่

1. สุขภาวะทางกาย หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งแวดล้อมดี ไม่มีอุบัติเหตุ เป็นต้น
2. สุขภาวะทางจิต หมายถึง จิตใจที่เป็นสุข ผ่อนคลาย ไม่เครียด คล่องแคล่ว มีความเมตตา กรุณา มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น
3. สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัว ในชุมชน ในที่ทำงาน ในสังคม ในโลก ซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี และมีสันติภาพ เป็นต้น
4. สุขภาวะทางปัญญา (จิตวิญญาณ) หมายถึง ความสุขอันประเสริฐที่เกิดจากมีจิตใจสูง เข้าถึงความจริงทั้งหมด ลดละความเห็นแก่ตัว มุ่งเข้าถึงสิ่งสูงสุด ซึ่งหมายถึงพระนิพพาน หรือ พระผู้เป็นเจ้าหรือความดีสูงสุด สุดแล้วแต่ความเชื่อที่แตกต่างกันของแต่ละคน

สุขภาวะ หมายถึง การดำรงชีพของบุคคลอย่างมีความสุขทั้งกาย และ จิต อาจกล่าวได้ว่ามิใช่เพียง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ แต่รวมถึงการมีชีวิตที่มีร่างกายแข็งแรง จิตแข็งแรง มีความสุขอยู่ในสังคม โลกในปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว บางอย่างที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดภาวะ ความต้อสุขภาวะคนไทยเกิดเป็นปัญหาด้านสุขภาพ มลภาวะที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับ อาหาร วิถีชีวิต ค่านิยมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพตามมาทั้งสิ้น ก่อให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ เช่น เกิดโรคเอดส์ เกิดโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจขาดเลือด เกิดอุบัติเหตุ สูงขึ้น เป็นต้น มีโรคหลายโรคที่อาจป้องกันหรือสามารถลดอัตราเสี่ยงลงได้ ซึ่งต้องการความร่วมมือ ร่วมใจจากหลาย ๆ ฝ่ายช่วยการส่งเสริมสุขภาพให้กับสังคม

สุขภาพ ในขอบข่ายความเข้าใจที่มากกว่าการไม่เป็นโรค การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ เพียงอย่างเดียวซึ่งความหมายได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมของคนที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมากในโลกปัจจุบัน โดยในยุคแรก ๆ ของการสาธารณสุข มักได้ยินคำว่า อนามัยมาจาก อน+อามัย ซึ่งตามรูปศัพท์หมายถึง ความไม่มีโรค พิจารณาแล้วจะเห็นว่าเน้นเรื่องความทุกข์โรคภัย เป็นความหมายในเชิงลบแต่คำว่า สุขภาพ ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายไว้ว่า ความสุข ปราศจากโรค ความสบายจะเห็นว่าสุขภาพมีความหมายกว้างและสมบูรณ์กว่าอนามัย เพราะเน้นความสุขซึ่ง มีความหมายในเชิงบวกมากกว่า

สุขภาพจึงเกี่ยวข้องกับครอบครัว ชุมชน สังคม โลก รวมถึงจักรวาลทั้งปวง สุขภาพที่ดี เกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าครอบครัวไม่อบอุ่น ชุมชนไม่เข้มแข็งพึ่งตัวเองไม่ได้สังคมที่ขาดคุณธรรม เต็มไปด้วย

การกดขี่ การแข่งขันและเอาเปรียบกันตลอดเวลา โลกที่ยังเคลื่อนไปตามกระแสบริโภคนิยมที่ถืออำนาจของเงิน ทำลายสิ่งแวดล้อม

สุขภาพเป็นเรื่องของชีวิตที่แยกออกไม่ได้จากเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม จึงไม่สามารถสร้างสุขภาพที่ดีได้โดยไม่มี การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมใหม่ โดยกระบวนทัศน์ทั้งหมดต้องประสานสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันคือไปสู่ความสุข และความพอเพียง

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) หรือ WHO (สาระน่ารู้เกี่ยวกับสุขภาพ. ออนไลน์. ม.ป.ป.) ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะแห่งความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยดี ไม่ใช่เพียงการปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ หรือความพิการเท่านั้น

สุขภาพองค์รวม หมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์พร้อมทั้งทางร่างกาย (Physical) ทางจิตใจ (Mental) ทางสังคม (Social) และทางจิตวิญญาณ (Spiritual) คือการมีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ไม่เจ็บป่วย มีปัจจัยในการดำรงชีวิตที่พอเพียง มีจิตใจที่เบิกบาน มีปัญญาดีไม่เครียด ไม่ถูกบีบบังคับ ครอบครัวยอบอุ้น สิ่งแวดล้อมดี ชุมชนเข้มแข็ง สังคมปกติสุข มีความเสมอภาคและสมานฉันท์ที่ได้ทำ ความดี จิตใจเปี่ยมสุขมีศาสนาธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ สังคมมีความเห็นแก่ตัวน้อยลง ฯลฯ ซึ่งก็คือ สภาวะการอยู่เย็นเป็นสุข

สุขภาพ คือ สุขภาวะ หรือภาวะที่คนเป็นสุขได้แบ่งแนวคิดออกเป็น 4 ประเด็น

1. สุขภาวะทางกาย ที่เรียกว่า Physical Health
2. สุขภาวะทางจิตที่เรียกว่า Mental Health
3. สุขภาวะทางสังคมที่เรียกว่า Social Health
4. สุขภาวะทางจิตวิญญาณที่เรียกว่า Spiritual Health

จากการมองสุขภาวะที่เป็นองค์รวมนี้ ได้ส่งผลให้มีมุมมองใหม่ต่อการทำงานในชุมชน โดยมีได้มุ่งเน้นการมองไปที่การแยกส่วนแต่กลับมีการบูรณาการประเด็นต่าง ๆ ในการศึกษาชุมชน โดยเฉพาะด้านสุขภาพหรือสุขภาวะ โดยมีบุคคลในชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมกัน ในการดูแลหรือแก้ปัญหาาร่วมกัน

สถานการณ์ปัญหาสุขภาพที่เป็นอยู่ของประชาชนที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย มีปัจจัยต่าง ๆ ทางสังคม เช่น เศรษฐกิจ การเมือง นโยบายของประเทศ สังคม สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อสุขภาพของประชาชน มีการสะสมประสบการณ์และบทเรียนในการคิดวิเคราะห์และมีบทบาทในกระบวนการที่หลากหลาย เพื่อมุ่งสู่การทำงานพัฒนาชุมชนและสุขภาพของประชาชนให้เกิดความยั่งยืน โดยการทำงานเพื่อสุขภาพของชุมชน มีประเด็นที่กว้างขวางและเชื่อมโยงอยู่กับชีวิตของชาวบ้านในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาเกษตรกรรม การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมการดูแลตนเองด้านสุขภาพ การนำภูมิปัญญาชาวบ้านในการดูแลรักษาสุขภาพ ฯลฯ

สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุข (2554 : 3) กล่าวว่าองค์กรภาครัฐบางแห่ง องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรเครือข่ายชุมชน มีแนวคิดริเริ่มและประสบการณ์ในการทำงานเพื่อพัฒนาสุขภาพและชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้และลงมือทำเพื่อสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชน กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีกิจกรรมสุขภาพ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี เช่น เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก กลุ่มออกกำลังกาย เครือข่ายการจัดการทรัพยากร ฯลฯ การเคลื่อนไหวเหล่านี้ก่อให้เกิดประสบการณ์ในการพัฒนาชุมชนที่มีทิศทางนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคมและมีความสมดุลระหว่างการดำเนินวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม

สุขภาพที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ที่ผ่านมารวมองสุขภาพในความหมายแคบว่าเรื่องสุขภาพเป็นเรื่องของโรงพยาบาลแต่จริง ๆ สุขภาพ หมายถึง สุขภาวะทั้งทางจิตวิญญาณ สังคม และปัญญา สุขภาวะทางกายหมายถึงร่างกายแข็งแรง สุขภาวะทางจิตหมายถึงจิตวิญญาณที่ดีมีความสุขจิตที่เอื้ออาทร สามารถลดความเครียดได้

สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดีทุกระดับ หากมีความปรองดองทำให้มีความสุข เป็นสุขภาวะทางชุมชน สังคมหรือหากเป็นสุขภาวะในจังหวัด ประเทศ เป็นเรื่องของสันติภาพ ไม่มีความขัดแย้ง รุนแรง เป็นสุขภาวะทางสังคม

สุขภาวะทางจิตวิญญาณ หมายถึง มนุษย์เป็นสัตว์ แต่มนุษย์ต่างจากสัตว์เครื่องจักรที่มีจิตใจสูงความมีจิตใจสูงเป็นหลักของศาสนาทุกศาสนา เข้าถึงสิ่งสูงสุด เข้าถึงความดีสูงสุด เป็นเรื่องที่ขาดไม่ได้มนุษย์ขาดความดีไม่ได้ มนุษย์ทำความดีแล้วจะมีความสุข ยามใดที่เราให้เรามีความสุขหากเราอยากได้เราจะเครียด เมื่อเราเครียดภูมิคุ้มกันจะต่ำเรียกว่ามีสุขภาวะทางจิตวิญญาณเป็นความสุขจากการทำความดีเพราะจิตใจไปอยู่ที่ศาสนา เป็นเรื่องของจิตวิญญาณ หากขาดไป มนุษย์รู้สึกขาดความสมบูรณ์ในตัวแล้วไปหาสิ่งอื่น ๆ มาเติมแล้วจะไม่พบความรู้สึกที่แท้จริงเนื่องจากการพัฒนาที่ขาดมิติด้านจิตวิญญาณ

การปฏิรูประบบสุขภาพจึงควรนำเรื่องเหล่านี้มาเพื่อให้ครบ มนุษย์ต้องลดความคับแคบในตัวไปสู่สิ่งที่ใหญ่สูงกว่า เป็นมนุษย์ต้องเข้าถึงสิ่งสูงสุดและเมื่อเข้าถึงจิตใจจะดีอายุยืน โรคภัยไม่มีการพัฒนาเพื่อสุขภาพจำเป็นต้องให้ครบทุกมิติ

มุมมองในเรื่องของสุขภาวะนี้ ยังเชื่อมโยงไปถึงการทำงานในชุมชนว่าสามารถนำมาใช้ในการทำงานพัฒนาแบบองค์รวม เพื่อให้สุขภาวะที่ดีเกิดขึ้นได้ ซึ่งชุมชนเมื่อการพัฒนาที่เอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้งผู้ที่ปฏิบัติได้ถูกต้องคือ ชุมชน ชุมชนเป็นฐานล่างของสังคม หากฐานไม่แข็งแรงเราอยู่ไม่ได้ ดังนั้น ฐานล่างของทุกอย่างเป็นเรื่องสำคัญ หากฐานแข็งแรงจะขึ้นสูงได้ชุมชนเป็นฐานล่างของสังคม ชุมชนเข้มแข็ง คือรูปธรรมของการพัฒนาที่เอาชุมชนเป็นตัวตั้งชุมชนเป็น

การรวมตัวร่วมคิดร่วมทำพร้อมกันทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ ครอบครัวยุวมชน สิ่งแวดล้อม สุขภาพ พร้อมกัน ไปหมดทุกอย่าง ขณะนี้เรากำลังเห็นเรื่องชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น เห็นชุมชนทำงานวิจัยในเรื่องของตนเอง ถ้าอยากมีความสุขเราต้องรวมตัวกันร่วมคิดร่วมทำเรื่องส่วนรวม ลดความเห็นแก่ตัวและต้องให้ประชาชนเป็นผู้ทำเอง หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชนต้องอย่าไปทำเองแต่ต้องเป็นฝ่ายสนับสนุน ถือว่าเป็นการกระจายอำนาจไปสู่วัฒนธรรมท้องถิ่น

สุขภาพดัชนีชี้วัดการพัฒนาเราต้องเปลี่ยนดัชนีวัดการพัฒนาเพราะขณะนี้เราใช้ดัชนี GDP เป็นตัวตั้ง คือ ความสามารถในการผลิตเป็นเงินได้เท่าไรในแต่ละปี อย่างที่รัฐบาลกำหนดให้จังหวัดจัดทำดัชนี GDP แต่หากเราเอาสุขภาพเป็นตัวตั้งเราต้องเอาดัชนีวัดความสุขกล่าวคือ

1. ความเป็นธรรมทางสังคม เราต้องลงไปร่วมกันดูว่าวัดอย่างไร เช่น วัดศักดิ์ศรีความเป็นคนที่ทุกคนมี เราต้องวัดความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคม ต้องสร้างตัวชี้วัด วัดศักดิ์ศรีของชุมชน ต้องลงไปช่วยกันคิดว่าความเป็นธรรมวัดได้อย่างไร
2. ความมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ เป็นอาชีพที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ หากพื้นที่ใดมีสัมมาอาชีพเต็มพื้นที่ ยาเสพติดหรือสิ่งไม่ดีจะหายไป
3. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
4. มีสันติวิถีและสันติภาพ
5. ดัชนีวัดสิ่งแวดล้อม

ทำอย่างไรถึงจะเกิดขึ้น ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันทำอย่าไปรังเกียจหรือแยกพวกต้องร่วมมือกันหมดอย่าไปว่ากัน อย่าไปพูดเรื่องลัทธิความเชื่อ อย่าไปเถียงกันต้องลงมือทำร่วมกัน เมื่อทำร่วมกันจะรักกัน เชื่อถือกันและจะมีความสุขมาก ประเทศเรามีทรัพยากรต่าง ๆ มากมาย เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรสังคม ทรัพยากรราชการทั้งหมด ทรัพยากรการศึกษา ทรัพยากรด้านศาสนา ทั้งหมดนี้เกินพอที่จะสร้างความร่มเย็นเป็นสุข หากอยู่แยกไม่รวมกันสร้างไม่ได้และจะเข้าไปติดในระบบ ต้องระงับการว่ากัน ใช้ความอดทน ความรักในการทำงานร่วมกันแล้วสุขภาพที่เราต้องการจะเกิดขึ้น

สรุปได้ว่าถากรกล่าวถึงคำว่าสุขภาพะ โดยมองที่ปัจจัยทางด้านร่างกายเพียงอย่างเดียวจึงเป็นการมองที่ขาดความเข้าใจ ซึ่งแม้แต่ระบบการศึกษาในปัจจุบันก็ให้ความสำคัญต่อกระบวนการรักษาแบบองค์รวมเป็นการมองให้เห็นภาพโดยรวมที่ช่วยให้สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดมากกว่ามุมมองต่อสุขภาพะแบบองค์รวมนี้ ยังส่งผลต่อการทำงานในชุมชนในการสร้างความเข้าใจต่อสภาวะที่เกิดขึ้นและดำเนินอยู่ว่าควรกำหนดทิศทางใดต่อชุมชนของตนเอง เพื่อให้สุขภาพะโดยรวมของในชุมชนนั้น ๆ สามารถดำเนินไปพร้อมกับการพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย และทิศทางที่ดี การใช้แนวคิดสุขภาพะมาอธิบายถึงความเป็นชุมชนโดยเฉพาะชุมชนชนบทที่มีการทำ

เกษตรธรรมชาติย่อมทำให้เห็นภาพของวิถีชีวิตของเกษตรกร ได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากระบบเกษตรธรรมชาติเป็นระบบที่พึ่งพิงธรรมชาติเป็นหลัก เกษตรธรรมชาติกับแนวคิดสุขภาวะจึงเป็นส่วนเดียวกันที่ไม่สามารถแยกออกจากกันและกันได้

การบริหารงานแบบบูรณาการ

การบริหารงานแบบบูรณาการ เป็นการบริหารที่ภาคเอกชน หรือธุรกิจขนาดใหญ่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม องค์กรเป็นหน่วยธุรกิจเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Business Unit) ที่สามารถวินิจฉัยข้อมูล ปัญหา อุปสรรค กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาและดำเนินการให้เป็นไปตามที่ตัดสินใจได้อย่างครบวงจร โดยการปรับบทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้บริหาร (Chief Executive Officer : CEO) สามารถสั่งการบังคับบัญชา สั่งการให้ดำเนินการด้วยความรวดเร็ว ตรงตามนโยบายและสนองต่อความต้องการและข้อเท็จจริงได้โดยตรงปรับเปลี่ยนการบริหารงานจากแบบ Inside Out Approach เป็นบริหารแบบลดขั้นตอนการทำงาน เน้นการมีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นจากข้างนอกเข้ามาข้างใน Outside In (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. ออนไลน์. ม.ป.ป.)

ความหมายการบริหารงานแบบบูรณาการ

สุธี สุทธิสมบูรณ์ และสมาน รังสิโยภุชญ์ (2552 : 6) ให้ความหมายของการบริหารว่าการบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน หรืออีกนัยหนึ่งการบริหาร คือ การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่น

สมพงศ์ เกษมสิน (2552 : 6) ให้ความหมายว่าการบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลปะ นำเอา ทรัพยากรทางการบริหาร (Administration Resources) มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) การจัดการแบบบูรณาการมุ่งเน้นการให้ความรู้และความเข้าใจ เพื่อส่งผลสำเร็จแก่องค์กร โดยเน้นให้ครอบคลุมสำหรับมาตรฐานทางด้านคุณภาพ ISO 9001 มาตรฐานทางด้านสิ่งแวดล้อม ISO 14001 Environment และมาตรฐานทางด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18001 ซึ่งนำมาใช้หลากหลายธุรกิจและมีองค์กรจำนวนมากนำมาประยุกต์ใช้ และได้รับการรับรองโดยหน่วยงานออกใบรับรอง ซึ่งต่อไปก็สามารถที่จะนำมาตรฐานหรือข้อกำหนดอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานระบบบริหารแบบบูรณาการทั้งหมดให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนความหมายของการบูรณาการนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายว่า คือ การนำหน่วยที่แยก ๆ กัน มารวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียว

Dictionary of contemporary English (1978 : 6) ให้ความหมาย Integrate ว่า to join to something else so as to form, to join in society as a whole พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2542 : 42) ให้ความหมายว่า การทำให้หน่วยงานย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามารวมทำหน้าทีประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว “การบริหารงานแบบบูรณาการ” หมายถึง การบริหาร การจัดสรรทรัพยากร ความรู้ ความสามารถ เทคโนโลยี การประสานงานและวิธีการบริหารจัดการ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ โดยรวมกันทำหน้าที่อย่างกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียว หรืออาจเรียกว่า เป็นการบริหารงานแบบ CEO การจัดระบบ การบริหารต่าง ๆ รวมเข้าด้วยกันเป็นเนื้อเดียวกันองค์กรนำมาตรฐานการจัดการต่าง ๆ มาใช้ประยุกต์ใช้ในการบริหารธุรกิจ เช่น ด้านคุณภาพ ISO 9001 ด้านสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18001 โดยการนำมาใช้รวมกันเป็นระบบการบริหารเดียวขององค์กร โดยทุกกระบวนการ ทุกหน่วยงานต้องทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการรวมเข้าด้วยกันเป็นเนื้อเดียวกัน เรียกว่า บูรณาการ (Integrated) เป็นสิ่งที่ควรทำ เพื่อรองรับการรวบรวมบริหารด้านอื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพเข้ามาใช้ในองค์กรและมีประสิทธิผล เช่น TQM, Sig Sigma, Supply Chain Management, Lean Manufacturing, Just in Time, Balance Scorecard, Benchmarking เป็นต้น

ประโยชน์จากการทำระบบบริหารแบบบูรณาการ

1. เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน
2. สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ บุคลากร ใช้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
3. พนักงานทำงานโดยง่าย สะดวก มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
4. ลดความสูญเปล่า ซ้ำซ้อน ในการบริหาร
5. ลดค่าใช้จ่ายในการตรวจติดตาม และตรวจประเมิน
6. สร้างภาพลักษณ์ที่มีแก่องค์กร

แนวคิดระบบการบริหารแบบบูรณาการ

เพื่อทำความเข้าใจระบบบริหารแบบบูรณาการ เราควรรู้จักคำนิยามของระบบบริหารแบบบูรณาการ ซึ่งกำหนดโดย Institution of Occupational Safety and Health: IOSH คือ เมื่ออ้างถึงระบบบริหารแบบบูรณาการ หมายถึง การรวมเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเดียวของโครงสร้างองค์กร กลยุทธ์ธุรกิจ การจัดสรรทรัพยากร และกระบวนการตรวจและประเมินสมรรถนะ ดังนั้นจึงควรครอบคลุมการกำหนดและการจัดทำดังนี้

1. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ
2. กระบวนการธุรกิจ
3. การบริหารและจัดสรรทรัพยากร ความรู้ ความสามารถ และเทคโนโลยี
4. การปฏิบัติให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายขององค์กร

การจัดทำระบบบูรณาการเน้นให้ทุกกระบวนการพิจารณาตามความต้องการและข้อกำหนดต่าง ๆ นำมาจัดทำเข้าไปในทุกส่วนของการบริหาร ควบคุมเข้าติดตามและวัดผลของงานที่รับผิดชอบอยู่ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน

1. ความแตกต่างของข้อกำหนด ISO 9001:2000, ISO 14001:2004 และ มอก. ISO 18001-2542 เพื่อให้มีความเข้าใจความแตกต่างและความสอดคล้องในแง่ของข้อกำหนด
2. การจัดทำระบบบริหารแบบบูรณาการ (Integrated Management System Development) เพื่อให้เข้าใจขั้นตอนการจัดทำระบบที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง
3. การเตรียมการเพื่อการตรวจประเมิน (Integrated Management System Assessment) เพื่อช่วยให้ท่านสามารถเตรียมการให้พร้อมในการตรวจประเมินโดยผู้สอบรับรองผลที่ได้จากการจัดทำระบบบริหารแบบบูรณาการ

การนำเอาแนวคิดระบบบริหารแบบบูรณาการเข้ามาใช้ในองค์กร สามารถส่วนผลทั้งด้านที่เป็นประโยชน์ ดังนี้

1. พนักงานสามารถทำงานได้ง่าย สะดวกและมีประสิทธิภาพ
2. เพิ่มความสามารถในการแข่งขันขององค์กร
3. ทำให้กระบวนการตัดสินใจของทุกระดับในองค์กรง่ายและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
4. สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ลดความสูญเปล่า ช้า ช้อน และลดปัญหาความสับสนของพนักงานในการควบคุมกระบวนการ
6. ลดค่าใช้จ่ายจากการตรวจติดตามและตรวจประเมินทั้งภายในและภายนอก
7. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร

เช่นเดียวกับปัญหาซึ่งเป็นที่ผู้บริหารต้องรับรู้และหาทางป้องกันก่อนการดำเนินการจัดทำระบบบริหารแบบบูรณาการ ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถป้องกันหรืออาจกลับกลายเป็นจุดแข็งขององค์กรได้ ถ้ามีการเตรียมการที่ดี พนักงานมีส่วนร่วม ทำงานเป็นทีม การให้ความรู้ มีความเป็นผู้นำ และมีความมุ่งมั่นเพียงพอโดยผลกระทบหรือปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้แก่

1. อาจทำให้สับสนและมองไม่ชัดเจนกว่ากระบวนการต้องการผลลัพธ์อะไร
2. ต้องการพนักงานที่มีทักษะหลายด้าน
3. พนักงานสับสนในผลที่ต้องการของกระบวนการ
4. ไม่สามารถรักษา ระบบได้ เพราะพนักงานเข้าใจผิดหรือไม่เข้าใจอย่างแท้จริง
5. อาจเกิดการมองว่าเพิ่มงาน และเพิ่มภาระการจัดทำเอกสาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจองค์ความรู้ทางด้านผลการศึกษที่ตรงหรือใกล้เคียงกับหัวข้อในการวิจัย มีเอกสารวิจัยดังนี้

ชัยยนต์ ประดิษฐศิลป์ (2550 : 2) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินผลภายนอกโครงการชุมชน เป็นสุขภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้วิธีการศึกษา คือ กระบวนการประเมินผลในที่นี้มีลักษณะของ กระบวนการวิจัยและการเรียนรู้ควบคู่ไป การวิจัยประเมินผล หมายถึง การจัดกระบวนการศึกษาผลการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน โดยการประเมินผลโครงการชุมชนเป็นสุขระยะที่ 1 ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปภาพรวมผลการดำเนินงานและถอดบทเรียนเกี่ยวกับ ผลผลิต (Output) ในการบรรลุเป้าหมาย ผลลัพธ์ที่ผ่านมา (Outcome) ในด้านการสร้างทุนในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำไปสู่สุขภาวะ รวมถึงผลกระทบ (Impact) อันเป็นสุขภาวะในชุมชน

กระบวนการประเมินผลใช้แนวคิดเชิงระบบมาเป็นกรอบการประเมินโดยอาศัยวิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูล คือ การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่ม การสังเกตการณ์ในภาคสนาม การจัดทำสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เจาะลึก ในการตรวจสอบข้อมูลให้ได้รับความตรงและความเที่ยง นั้น ผู้ประเมินได้ใช้การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) มาใช้ โดยตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน คือ การใช้ข้อมูลจากเอกสารควบคู่กับข้อมูลการสัมภาษณ์จากภาคสนาม นอกจากนี้ ยังใช้การตรวจสอบจากข้อมูลของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่ กลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการ กลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นจะใช้การวิเคราะห์ ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ คือ ใช้ทั้งสถิติและการตีความ

ในการประเมินผลนั้นจะวิเคราะห์เป็น 2 ระดับ คือ การประเมินภาพรวมของทั้งภาคตะวันออกเฉียงใต้ และการวิเคราะห์กรณีศึกษาที่แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ 3 แห่ง ซึ่งสามารถเป็นชุมชนต้นแบบ กลุ่มที่ได้ผลปานกลาง 2 แห่งที่มีความโดดเด่นในการทำงานสุขภาวะองค์กรรวมกลุ่มที่ไม่ประสบผลสำเร็จ 1 แห่ง ที่ยังต้องประสบปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2549 : 2) ได้มีแนวคิดเรื่อง แผนการวิจัยแบบ บูรณาการ โดยใช้วิธีการศึกษา คือ การวิจัยแบบบูรณาการ เป็นการวิจัยที่ผนวกสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน มีการรายงานผลงานวิจัยแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive) กับหน่วยงานบริหาร นโยบาย ระดับชาติเพื่อนำไปสู่การดำเนินนโยบายที่เหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายใน และภายนอกประเทศ การวิจัยแบบบูรณาการจะช่วยลดปัญหาความซ้ำซ้อนของงานวิจัย เนื่องจาก มีการเชื่อมโยงหน่วยงานด้านการวิจัย หน่วยงานนโยบายระดับกระทรวง และภาคเอกชน เป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน มีการกำหนดภารกิจต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ ในทางปฏิบัติคืออย่างเป็นทางการก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยที่ทันปัญหาต่าง ๆ

ของประเทศ แผนการวิจัยแบบบูรณาการคือ แผนงานที่เกิดจากการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลกำหนดขึ้น สะท้อนภารกิจและกำหนดลำดับความสำคัญก่อนหลังของภารกิจในแต่ละเรื่องของรัฐบาล แผนการวิจัยแบบบูรณาการควรมีความสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลการพิจารณาจัดสรรงบประมาณเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผล คุ่มค่าต่อเศรษฐกิจและสถานการณ์ภัยคุกคามเร่งด่วนของประเทศ เป็นแผนงานต่อเนื่องที่จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ที่มีความชัดเจนเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เป้าหมายการวิจัยประจำปีร่วมกับรัฐบาล ผู้ใช้งานวิจัย และหน่วยงานสนับสนุนการวิจัย

กฤษพงศ์ กงไหม (ออนไลน์ : 2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง เครือข่ายภาคประชาสังคม โครงการความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาความยากจน พัฒนาสังคมและสุขภาวะ จังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์ ในการเสริมสร้างตำบลเข้มแข็งตัวอย่างจำนวน 15 ตำบล สร้างเสริมการยกระดับความร่วมมือในการพัฒนา และการจัดการชุมชนท้องถิ่น ตำบล ระหว่างประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ สถาบันวิชาการในท้องถิ่น และเพื่อสร้างเสริมและยกระดับการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาของคนในชุมชนท้องถิ่น ในพื้นที่ดำเนินงาน 5 อำเภอ 15 ตำบล 123 หมู่บ้านในจังหวัดสตูล โดยใช้การทำบัญชีครัวเรือน การสำรวจข้อมูลครัวเรือน การสำรวจข้อมูลองค์กรชุมชน ข้อมูลหมู่บ้าน ข้อมูลตำบล และข้อมูลอื่น ๆ เป็นชุดเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล และใช้โปรแกรมมิดล ABCD ในการวิเคราะห์ข้อมูลบัญชีรับจ่าย ใช้เทคนิคการถอดบทเรียน การถ่ายทอดความรู้ ในการรวบรวมข้อมูลด้านอื่น ๆ ประกอบกับการจัดระบบฐานข้อมูลโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ในพื้นที่ 8 ตำบลนำร่องร่วมกับโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลตำบลเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจพัฒนาเชิงพื้นที่กรณีจังหวัดสตูล และใช้ 7 ตัวชี้วัดประเมินตำบลเป้าหมายในการวัดความเข้มแข็งของตำบล

สถานภาพของโครงการ โครงการความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาความยากจน พัฒนาสังคม และสุขภาวะจังหวัดสตูล เป็นโครงการ “การวิจัยงานพัฒนา” เป็นโครงการที่ใช้ความรู้จากการวิจัยเพื่อยกระดับงานพัฒนาที่ต้องการทักษะในการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการจัดการชุดความรู้ เพื่อยกระดับงานพัฒนาออกไปในการขับเคลื่อนโครงการมีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ทักษะดังกล่าว

ผลการวิจัยในการเสริมสร้างตำบลเข้มแข็งตัวอย่างจำนวน 15 ตำบลเป้าหมาย ซึ่งทางโครงการได้ประสานงานเพื่อให้เกิดกลไกในการขับเคลื่อนงาน คือ คณะทำงานตำบล ยุทธศาสตร์ตำบล นักจัดการความรู้ และอาสาสมัครทำบัญชี คณะกรรมการบริหารและคณะทำงานโครงการรวมภาคประชาชน จำนวน 409 คน รวมทั้งที่ท้องถิ่นและภาคราชการจำนวน 263 คน รวมภาคเอกชนจำนวน 17 คน รวมแกนนำการขับเคลื่อนในจังหวัด 689 คน มีภาคีความร่วมมือที่ทำบัญชีจำนวน 3 โครงการ เครือข่ายความร่วมมือในจังหวัด จำนวน 49 องค์กร

กลไกการขับเคลื่อนงาน ให้มีความสำคัญกับการถอดบทเรียนการพัฒนาศักยภาพกลไก ทั้งระดับจังหวัดและตำบล รวมถึง การสำรวจ การจัดเก็บ การประมวลผล และการวิเคราะห์ข้อมูลรับจ่าย โดยใช้ 7 ตัวชี้วัดในการประเมินตำบลเข้มแข็ง คือ

1. มีกลไกคณะทำงานที่หลากหลาย
2. ตำบลที่มีการจัดระบบฐานข้อมูลเป็นปัจจุบัน
3. ตำบลที่ใช้บัญชีครัวเรือนเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในการทำแผน
4. ตำบลที่มีการจัดทำแผนชุมชน
5. ตำบลที่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อหนุนเสริมอาชีพหลัก
6. ตำบลที่มีการจัดระบบสวัสดิการในการดูแลคนในตำบลทั้งในระดับกลุ่ม ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล

7. ตำบลที่มีการรวมกลุ่ม และใช้ข้อมูลในการต่อรอง ในรูปแบบประชาธิปไตยท้องถิ่น จากการประเมินด้วยตัวชี้วัดดังกล่าว ตำบลเกาะสาหร่ายมี (คุณภาพA) ตำบลย่านซื่อมี (คุณภาพA-) ทุ่งบุหลัง เจ๊ะบิลัง แหลมสน (คุณภาพB+) เทศบาลเมืองสตูล ฉลุง (คุณภาพ B -) สาคร ละงู ดันหยงโป (คุณภาพ C+) เกตรี (คุณภาพ C) ควนขัน ท่าแพ ขอนคลาน (คุณภาพ C -)

ข้อสังเกต การมีพี่เลี้ยง เช่น มีเจ้าหน้าที่ประจำโซน มีผู้ประสานงานตำบลคอยประสาน ติดตามงานในระดับตำบลอย่างใกล้ชิด ทำให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปได้ดี เพื่อสร้างเสริมการยกระดับความร่วมมือในการพัฒนาและการจัดการชุมชนท้องถิ่น ระหว่างประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ สถาบันวิชาการในท้องถิ่น โครงการได้กำหนดให้บัญชีครัวเรือนเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลที่เป็นจริงระดับครัวเรือน แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาผ่านกระบวนการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ที่ชื่อว่า มหิดล ABCD ที่ออกแบบโดยทีมนักวิชาการ แล้วนำผลการวิเคราะห์มาสังเคราะห์โดยตัวแทนครัวเรือน แกนนำชุมชน แกนนำตำบล ภาคิ เครือข่ายในตำบล ภาคิเครือข่ายในจังหวัด กระบวนการดังกล่าวเรียกว่า “กระบวนการบัญชีรับจ่าย” เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไขซึ่งออกมาเป็นแผนระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล และจังหวัด เป็นการร่วมกันแก้ปัญหาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง การบูรณาการดังกล่าวเรียกว่า “การบูรณาการจากฐานล่าง” จากการดำเนิน “กระบวนการบัญชีรับจ่าย” เกิดขึ้นในทุกตำบลเป้าหมายแต่ “การบูรณาการจากฐานล่าง” เกิดขึ้นในพื้นที่ เกาะสาหร่าย การแก้ปัญหา ระดับครัวเรือนของครัวเรือนต้นแบบ การแก้ปัญหาในระดับกลุ่มชุมชนคือ “การจัดการแพปลาโดยชุมชน” การแก้ปัญหาในระดับตำบล “การจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน” การแก้ปัญหาในระดับเครือข่าย “การจัดการทรัพยากรชายฝั่ง” เพื่อสร้างเสริมและยกระดับการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาของคนในชุมชนท้องถิ่น “กระบวนการบัญชีรับจ่าย” เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจริงจากครัวเรือน

เพื่อนำมาเข้าโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูล ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล เกิดเป็นชุดความรู้ตั้งแต่ระดับ
ครัวเรือน ชุมชน ตำบล จังหวัด การนำชุดความรู้ที่ได้มาร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนเกิดปัญหาเป็น
กระบวนการยกระดับความรู้ กระบวนการยกระดับความรู้เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับครัวเรือน ชุมชน
ตำบล จังหวัด กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการพัฒนาปัญญาคน ปัญญาที่เกิดเป็นปัญญา
ในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

โดยสรุป กระบวนการบัญชีรับจ่าย ก่อให้เกิดระดับครัวเรือนรู้รับจ่ายมีการออม
แก้ปัญหาความยากจนระดับครัวเรือน เกิดการจัดการตนเอง ระดับชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชื่อมโยง
ชุดความรู้ที่ได้เป็นการจัดการชุมชนตนเอง ระดับตำบลแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดปัญหาเป็นกระบวนการ
ยกระดับความรู้ระดับจังหวัด กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการพัฒนาปัญญาคน ปัญญาที่เกิด
เป็นปัญญาในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และสังคม